

Erik Ansvang

Fri vilje

eller frie valg?

VisdomsNettet
www.visdomsnettet.dk

FRI VILJE ELLER FRIE VALG?

Erik Ansvang

VidsomsNettet
www.vidsomsnettet.dk

FRI VILJE

eller frie valg?

Af Erik Ansvang

Fri vilje – determinisme?

I Matthæusevangeliet (kap. 26, 42) kan man læse, at Jesus i Getsemane have udtalte ordene: "... så ske din vilje!" Med disse ord accepterede han, at hans egen vilje var underlagt en højere vilje. Set fra et åndsvidenskabeligt perspektiv er det ikke mærkeligt. En esoteriker er bevidst om, at alle mennesker er medbyggere på det kosmiske bygningsværk. Ja – menneskeheden er ikke alene bygningshåndværkere – den er desuden selve byggestenen i det kosmiske byggeprojekt. Det medfører uundgåeligt, at det enkelte menneske er uden bemyndigelse til selvstændigt at ændre den guddommelige arkitekttegning. Med andre ord er *den frie vilje* ikke-eksisterende. Men det medfører ikke, at tilværelsen er underlagt determinisme. Og slet ikke at alt i tilværelsen sker tilfældigt.

Tilfældighed?

Tilfældighed er en af naturvidenskabens "grundlove". Naturvidenskaben bygger desuden på ideen om, at alt i Universet styres af uomgængelige love. Det betyder, at alt hvad der sker, udelukkende sker som følge af disse lovmæssigheder. Der er ingen ånd, sjæl eller indre styrende instans. Derfor er det alene fysikken, der bestemmer over menneskets følelser, tanker og handlinger. Det er også fysikken, der bestemmer menneskets tro – altså om det bliver religiøst eller ateist. Der er ikke tale om valg, men alene om fysiske processer. Og mennesket kan ikke gribe ind. Alt sker, fordi det *skal* ske ifølge naturlovene. Læserne af denne artikel læser den derfor ikke af egen fri vilje, hvis man spørger en naturvidenskabelig forsker.

Det er helt tilfældigt og en naturlig følge af mekaniske lovmæssigheder, at man nu sidder og læser disse linjer. Den frie vilje eksisterer simpelthen ikke. Dét, man oplever som frie valg, skyldes blot årsager, man ikke er opmærksomme på, forklarer naturvidenskaben.

Ved nærmere eftertanke er det et uhyggeligt livssyn, for etik og moral forudsætter fri vilje i en eller anden form. Uden en grad af fri vilje er mennesket uden moralsk ansvar. Mennesket er blot en maskine, der reagerer automatisk på naturlovenes påvirkninger. Maskiner kan ikke stilles til ansvar.

Fri vilje eller frie valg?

Åndsvidenskaben er umiddelbart enig med naturvidenskaben. Ifølge åndsvidenskaben har mennesket nemlig ikke en fri vilje. Medfører det, at åndsvidenskaben accepterer determinisme – det vil sige, at alt er styret af en forud fastlagt skæbne? Overhovedet ikke – udsagnet skal forstås rigtigt. Personligheden – det vil sige det handlende, følende og tænkende menneske – har ikke en fri vilje, for personligheden er til enhver tid underlagt universelle lovmæssigheder (årsag og virkning), som her skal forstås som sjælens hensigt, og sjælens hensigt er igen udtryk for åndens vilje, som igen er identisk med den overordnede guddommelige vilje. Som personlighed har mennesket derfor ingen fri vilje, men det har *frie valg*. Som personlighed foretager man konstant valg, og konsekvenserne af disse valg (årsag og virkning) resulterer i erfaring og større indsigt i naturens lovmæssigheder.

Den norske journalist og forfatter Erik Dammann fortæller om en tankevækkende episode, hvor han spurgte en overlæge i psykiatri, hvad han mente om begrebet "fri vilje". Lægen svarede, at han selvfølgelig helst ville tro, at mennesket har en fri vilje, men at det efter hans mening ikke er muligt, fordi der altid er en årsag bag det, man tror, er en selvstændig, fri beslutning. Erik Dammann vidste, at overlægen var stærkt engageret i samfundsmæssige spørgsmål, og derfor spurgte han ham, hvorfor han var aktiv i bevægelser som "*Nej til atomvåben*" og "*Fremtiden i vores hænder*". Sådan et engagement må jo være baseret på troen på, at mennesker kan forandre udviklingen i verden ved hjælp af den frie vilje. Overlægen blev svar skyldig!

Episoden viser klart sammenblandingen af fri vilje og frie valg. Det enkelte menneskes liv har et mål og en hensigt, og sjælen fødes i en personlighed for at opfylde denne hensigt. Set i dette perspektiv er kursen lagt. Men i livets løb foretager mennesket konstant valg, som kan være for eller imod sjælens hensigt, og dermed kan det frit påvirke udviklingen for sig selv og for omgivelserne. Hvis de frie valg er imod sjælens hensigt, etablerer sjælen en krise, som har til formål at ændre det forkerte valg til et rigtigt – det vil sige et valg, der er i overensstemmelse med hensigten. Og hvem har ikke oplevet kriser i livets løb – kriser, der har medført ændringer i såvel midler som mål?

Ifølge naturvidenskabens darwinistiske og materialistiske menneskeforståelse er tanker, følelser og handlinger et resultat af molekylære processer i hjernen og organismen i samspil med omverdenen og styret af genetiske forhold. Hvis det er korrekt, er fri vilje utænkelig. Fri vilje er simpelthen utænkelig uden en åndelig forståelse af menneskets sjæl og sind.

Her er årsagen til, at naturvidenskaben fastholder dogmet om, at mennesket ikke har en fri vilje, for hvis naturvidenskaben accepterer, at der findes en instans i mennesket, der ikke er underlagt den fysiske lovmæssighed, *må* den uundgåeligt stille spørgsmålet: *"Hvor skulle denne åndskraft komme fra?"* Naturvidenskaben er ikke begejstret for filosofiske og religiøse spørgsmål, og mange forskere undgår dem bevidst eller ubevidst. Men en del forskere stiller af og til disse essentielle spørgsmål uden dog at tale for højt om det. Få er så modige, at de offentligt har sat ord på de kontroversielle spørgsmål. En af dem er Max Planck.

*"Ingen videnskab kan undvære det metafysiske indslag,
som viser sig ved troen på eksistensen af en ikke-materiel verden,
der delvis kan erkendes gennem forskning."*

Bemærk at han bruger ordet "tro" i forbindelse med det metafysiske, men tilføjer straks, at disse trosforestillinger kan erkendes – *altså eksisterer de!*

VidsomsNettet

www.vidsomsnettet.dk